

Słońsk – Muzeum Martyrologii Sonnenburg

Historia

Słońsk [niem. Sonnenburg] jest to niewielkie miasteczko leżące na południowy wschód od Kostrzyna, czyli na terenie przedwojennych Niemiec. W latach 30. XIX w. władze pruskie wybudowały tam zakład karny, który działał niemal nieprzerwanie do 1945 r. W kwietniu 1933 r., wykorzystując stare zabudowania więzienne, naziści założyli w Sonnenburgu jeden z pierwszych obozów koncentracyjnych na terenie Trzeciej Rzeszy. Obóz podlegał gestapo. Więziono tam przeciwników politycznych NSDAP, przede wszystkim działaczy komunistycznych oraz socjaldemokratów. Wśród więźniów znalazł się m.in. znany literat, redaktor naczelny „Die Weltbühne” Karl von Ossietzky. Wiosną 1934 r. obóz koncentracyjny przekształcono w więzienie o zaostrzonym rygorze [Zuchthaus], które działało do stycznia 1945 r. W Sonnenburgu przetrzymywano jedynie mężczyzn. Do 1941 r. w Sonnenburgu więziono przede wszystkim Niemców, zwyczajnych przestępców, osoby skazane za słuchanie nielegalnych radiostacji lub uchylanie się od służby w Wehrmachcie. Liczba więźniów zaczęła wrosnąć na początku 1941 r., kiedy to do Sonnenburga trafiła większa grupa więźniów, wśród nich również Polaków ukaranych m.in. za ucieczkę z robót przymusowych. Od jesieni 1942 r. do Sonnenburga zaczęli trafiać więźniowie polityczni z Europy Zachodniej zatrzymani w ramach rozpoczętej w grudniu 1941 r. akcji „Nacht und Nebel” [„Noc i mgła”], mającej na celu pacyfikację antyfaszystowskiego ruchu oporu w okupowanych krajach Europy Zachodniej. W ramach akcji naziści aresztowali wielu przeciwników politycznych, którzy zostali następnie rozstrzelani lub wywiezieni w głąb Trzeciej Rzeszy i osadzeni w obozach oraz więzieniach. Rodzin nie powiadamiano o miejscu pobytu aresztowanych. W Sonnenburgu więziono zatrzymanych w ramach akcji „Nacht und Nebel” Francuzów, Belgów, Duńczyków, Norwegów oraz Holendrów. Najliczniejszą grupę stanowili wśród nich Francuzi. Pierwszy transport z Francji przybył do Sonnenburga we wrześniu 1942 r. Więźniów aresztowanych w ramach akcji „Nacht und Nebel” obowiązywał specjalny rygor więzienny, nie mogli oni m.in. wysyłać i otrzymywać korespondencji. Prócz tego w Sonnenburgu więziono również Luksemburczyków, Jugosłowian, Bułgarów, Czechów, Słowaków, Rosjan oraz obywateli innych państw.

Poczynając od 1941 r., więzienie było przepelnione. Panowały tam bardzo złe warunki i **śmiertelność wśród więźniów była wysoka**. Na terenie więzienia dokonywano również licznych egzekucji, a pod koniec wojny mordowano ciężko chorych więźniów. Likwidując więzienie, w nocy z 30 na 31 stycznia 1945 r., Niemcy **rozstrzelali ponad 800 więźniów różnej narodowości**, pozostałych – ewakuowano. Armia Czerwona wkroczyła do Sonnenburga 2 lutego 1945 r

Zofia Wóycicka

Pamięć

W 1974 r. w Słońsku otwarto Muzeum Martyrologii poświęcone historii więzienia i obozu koncentracyjnego Sonnenburg. Muzeum udostępniane jest zwiedzającym po uprzednim uzgodnieniu z urzędem gminy lub kustoszem. Oprócz tego w Słońsku znajduje się też cmentarz ofiar więzienia [ul. Kolejowa], na którym w 1995 r. odsłonięto bramę-pomnik ufundowany przez stowarzyszenie luksemburskich więźniów Sonnenburga. W zachowanych zabudowaniach dawnego więzienia nadal mieści się zakład karny.

Zofia Wóycicka

Informacje praktyczne

Słońsk – Muzeum Martyrologii Sonnenburg

Dojazd: Słońsk leży przy drodze nr 133, 15 km za wschód od Kostrzyna.

Dojazd autobusem z Kostrzyna lub Gorzowa Wielkopolskiego lub transport własny.

ul. 3 Lutego 54, 66-436 Słońsk

tel. urzędu gminy +48 95 757 22 71 (do 76); +48 95 757 22 71

<http://www.muzeum.slonsk.pl>

e-mail: sekretariat@slonsk.pl

Muzeum Martyrologii w Słońsku czynne jest od środy do niedzieli w godz. 11:00-16:00; kontakt tel. +48 505 536 306 lub

mailowy: muzeum@slonsk.pl.

Wstęp jest bezpłatny.

Galeria

